

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 80.— Cor.
 Pe jumătate an 40.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și strălămate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACȚIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 strație.
 Multumite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fil
 Manuscrise nu se în-
 napoiază.

ROMÂNUL

Moratorul.

Arad, 2 Octombrie.

„Monitorul Oficial”, numărul din 1 Oct. publică un decret ministerial, prin care durata moratorului se prelungește mai cu două luni, va să zică până la 31 Noembrie 1914.

Decretul cel nou diferă puțin de cel vechi, făcând unele concesii creditorilor. Iată dispozițiile principale.

Favorurile moratorului se referă numai la daraveri, mai corect la datorii în bani, ce s'au făcut înainte de 1 August a. c. respective dacă titlul de drept este anterior acestui dat.

Cele două luni de amânare sunt a se scoți din ziua scadenței. Bunăoară, dacă ai fi dator să plătești la 26 Octombrie, vei avea să plătești numai la 26 Decembrie.

De acum înainte, interesele scadente după 1 August a. c. vor trebui plătite negreșit. Interesele de întârziere, la datorii pe polițe (cambii) deasemenea.

Prezentarea și protestarea cambiiilor se poate face și în timpul moratorului!

Plata, taxa, onorariul, etc., după servicii intelectuale, va să zică pretențiile avocaților, medicilor, inginerilor, scriitorilor, artiștilor, mijlocitorilor și senzaliilor, trebuie achitate în sumă de 25%, dacă obligământul datează înainte de 1 August a. c. Asemenea trebuie achitat prețul de cumpărare al imobilelor și mărfurilor livrate înainte de 1 August a. c. apoi plățile muncitorilor industriali, dela 15 Oct. încolo.

Depunerile în cont curent se vor restitui până la sumele necesare pentru achitarea de anuități și de taxe de asigurare, nescutite de plată, apoi până la sumele necesare pentru procurarea de material, la exercitarea meseriei, și până la sumele necesare spre achitarea de interese nescutite de plată.

Băncile și institutele de asigurare în anumite cazuri, ca bunăoară când sunt datoare să lichideze taxe de asigurare, pot pretinde, ca să li se restituie sumele necesare din cont-curentul, ce-l au la alte bănci.

În caz de reciprocitate a obligamentelor (contracte bilaterale) cumpărătorul numai atunci poate pretinde îndeplinire, dacă satisface și el obligamentelor sale din același contract, sau din contracte similare.

Orice dispoziție judecătorească, neconformă cu aceasta lege și în contrarietate cu voința debitorului, e nulă și neavenită.

Germania și Austro-Ungaria.

Ministrul Germaniei la București, von Busche, în convorbirile ce avusese zilele din urmă cu primul ministru I. C. C. Brătianu, a declarat categoric, în numele guvernului său, că solidaritatea Germaniei cu Austro-Ungaria nu poate fi zdruncinată prin nici o întâmplare. Informația aceasta o avem din cercurile guvernului nostru. — („Universul”—București.)

Situația României.

Dela un înalt personaj militar român raportorul ziarului nostru află următoarele păreri, asupra atitudinii ce va putea să ia România:

„România observând până la sfârșit o strictă neutralitate va face politica cea mai bună ce o pot dicta interesele ei. Ea astăzi nu e amenințată din nici o parte, iar ori cum s'ar sfârși conflictele dela granițele ei, o compensație i se va acorda în tot cazul pentru ținuta ei loială față de ambele părți beligerante. În moment ce însă România și-ar schimba atitudinea precizată la început situația ei ar putea ajunge dintre cele mai dificile, fără ca să aibă garanța unei reușite absolute. Alăturându-se Austro-Ungariei, ea va fi expusă să-și vadă Moldova invadată de Ruși. Alăturându-se Rusiei, în moment ce ar intra în Ardeal sunt convins, că Germania ar face cu Franța întocmai ca Austro-Ungaria cu Serbia, retrăgându-și trupele la o defensivă în preajma frontierei ei. Iar grosul armatei ar fi dirijat spre Rusia, făcându-se prin asta posibil Austro-Ungariei să respinga cu mare forță trupele române din Ardeal.

Prin urmare situația României este dintre cele mai dificile din punct de vedere al unei cooperării înarmate fie într-o parte sau alta. Ea poate coopera de data asta numai prin o loială neutralitate, care convine atât Rusiei cât și Austro-Ungariei, vecine puternice, cari pot să iasă slăbite din acest război, dar reduse nici decum. Iar România are interes să existe neștirbită și să se poată bucura în dezvoltarea ei de bunăvoința ambelor mari puteri mărginașe. Ea ocupă astăzi primul rang în fruntea statelor din Balcani și menține rolul important ce l'a ajuns prin pacea dela București. Ea nu se poate depărta de sfera ei de influență, fără rizicul de-a pierde prin un amestec neavenit în altă parte terenul peste care ea astăzi este absolut stăpână. De aceea politica regelui Carol este pentru România astăzi singura politică bună ce-o poate face, iar nu de un sentimentalism ce nu poate să învingă realitatea împrejurărilor date.

Timpul...

„Au sommet, l'idée religieuse et ceus qui le représentent; ensuit le justice, les sciences, les arts; á la base, supportant tout le poids social, le travail”.

Vte E. M. de Vogüé: „Souvenirs et visions”.

Era să fiu unul dintre cei mai recalcitranti aderenți ai antimilitarismului, fără să fi profesat convingeri socialiste. Adecă, tot respectul pentru socialism ca organizație de syndicate, doar, har Domnului, scapă atâta lume muncitoare de foame, dar nu și pentru socialism detronător de zei și propagator al absurdelor idei de egalitate între oamenii pământului. Socialismul meu era mai mult un naționalism democratic, și sper să rămân și pe mai departe aderent al acestui fel de socialism.

Nu eram împotriva armatei, ci împotriva războiului. Știam că apreciez binefacerile antrenărilor de soldat, ale disciplinei și excursiilor forțate, adecă ale marșurilor. Dar nu-mi puteam închipui ca să se ajungă la urgia războiului, la masacrarea floarei popoarelor, a celor mai aleși, mai viguroși, mai mândri reprezentanți ai lor.

Aveam credința nestrămutată că în chip pașnic, adecă prin luptele de idei ale intelectualității, recutate din mijlocul neamurilor „culte”, să se răspândească lumina binefăcătoare care să delăture răul, să vindece ranele

de cari sângeră atâtea neamuri. Prin muncă, după un oarecare timp, să se curme marea, profunda nedreptate care stavilește și pe globul nostru libertatea sufletească.

Și nu eram lipsit de argumente.

I.

Timpule, ești un sclav deplorabil al omului. Spiritul tău este în funcțiune de spiritul oamenilor. Contemporanii te-au ridicat la considerații înalte. Vorbesc de un spirit al tău, spirit cult, pe care-l iau de argument pentru a combate prostia, ignoranța și celelalte fețe aspre ale sufletului omenesc. (Adecă trebuie să rectific, că aproape toți cari te iau de argument, nu sunt chiar în clar cu ce vreau să spună). Războiul de azi poate să ți-l potenteze, dar poate să ți-l distrugă.

Cât mă privește pe mine personal, te prețuiam nespuse de mult, și legam de mersul tău speranțe, ce speranțe... Mi se împietria în suflet convingerea că numai întrebându-te bine am să mă văd aruncat încurând la înălțimi de cultură, ameiitoare chiar. Puneam semnul egalității între „a fi cult” și „a fi moral”. Numai un om cult e un om moral, îmi ziceam. Contam la sigur că soliditatea culturii mele am să mi-o câștig printr-o sondare isteată a izvoarelor din cari își ia elementele orice cultură. În graba mare m'am pus să fac lecturi întinse, să învăț limbi străine, să întreprind excursii, să devin un bun psiholog, nimic să nu scape atenției mele lacome

nici un susur de izvor, nici jocul unui fir de praf pe un drum mângăiat ușor de o pală de vânt, nici șiretenia cu care floarea de pe o margine uscată de drum își estrage sucurile din aer și din țelină, nici un cântec de frunză într'un copac sfidător dela un tărnuț de apă. Iar față de sufletul omenesc îmi construise un întreg program, vast, amănunțit, încât mi-ar cere prea mare risipă de cugetare traducerea în cuvinte a întregii lui esențe. Ei, să mai fac o confesiune. Plănuisem să fac studii, într'un timp cât mai apropiat, cât mai serioase, cât mai competente asupra vieții neamurilor învecinate neamului nostru, pentru că să ajut cu neînsemnata mea forță cândva la iscodirea raporturilor celor mai juste, celor mai adevărate, celor mai drepte, celor mai demne de neamuri și de oameni, și să fie imposibil acel proces de desnaționalizare care se continuă încă... De câteori mă cugetam la viitorul neamului românesc, de atâtea ori îmi mângăiam sufletul cetind admirabilele idei politice ale lui Alexandru Papiu Ilarian din memoriul înaintat prin 1860 principelui Cuza al României, memoriu publicat într'o revistă ieșiană prin 1886.

Timid cum sunt de fire n'am îndrăsnit să fac nimănui cunoscute planurile ăstea, întâi pentru că suferiam de o neîndurată meteahnă — îmi lipsia acel nervus rerum fără de care nu-i cu putință să străbați în împărăția culturii, apoi pentru că eram singur, lipsit de prieteni. Acum când planurile ăstea mi sunt zădărnice, ce

Cum am spus — termină interlocutorul nostru — România nu ar putea să ajute nici unei din cele două părți beligerante mari, atât cât ar putea să-și strice sileși prin o colaborare activă. Căci să nu uiti că astăzi se dă un conflict între cinci puteri mari ale Europei, nu-i chestia de război între micile state balcanice. Iar Neamțul are o vorbă bună, care spune: „Mit den grossen ist nicht gut Kirschen essen”. Cred că m'ai înțeles, numai Serbia abia acum a ajuns să înțeleagă și ea acest lucru, când e prea târziu. Și mai ceva: Dacă Regele Carol ar fi numai un Hohenzollern, și n'ar fi condus de interesele țării sale, ci de sentimente de rudenie, fi sigur că pleda dela început pentru cooperarea cu Germania și Austro-Ungaria.

Dar tocmai că ține atât de mult la neutralitate dovedește, că regele Carol mai întâi e paznicul românismului, pe care numai țaria României îl poate apăra și în viitor ca și până acum.

Sibiu, 31 Sept.

C.

Durata neutralității României,

De Const. M. Sipsom,
profesor universitar.

În momentul când a început războiul european România se găsea, din cauza unor circumstanțe complexe într-o stare de fapt de neutralitate. Nimic direct și actual nu o determina la acțiune. Neutralitatea ei nu era dar, decât rezultanta unei situațiuni, și guvernul împreună cu mai toți oamenii noștri politici cunosători, n'au făcut declarând-o, decât a constata existența acestei stări de fapt. Afară de acei, a căror judecată a fost întunecată de sentimente, fie ele de afecțiune, fie ele de teroare, sau cari au fost călăuziți de acel diletantism paradoxal, care viciază uneori o întreagă activitate intelectuală, într-o unanimitate rară, și prin aceasta chiar cu atât mai semnificativă, toți oamenii noștri politici, în unire cu sentimentul și judecata generală, au fost de părere că nimic nu ne împingea de a intra în război și de a schimba starea de neutralitate constatată, în care ne găseam.

Dar rezoluțiunile politice fiind dictate de circumstanțe, ele trebuiesc să se modifice în măsură schimbării evenimentelor. De aceea mi s'a părut oțioasă discuțiunea asupra calificărei de definitivă pe care unii din oamenii politici au dat-o neutralității noastre, explicarea acestui cuvânt în senz de nestrămutată iar nu

de eternă, sau darea de către alții a calificării de provizoriu. Toate hotărârile omenesti raționale, neputând fi luate, odată pentru totdeauna, ci numai pentru momentul următor deciziunii și sub influența circumstanțelor cari le determină, a lua rezoluțiuni raționale imuabile, față de circumstanțe schimbătoare, implică o absurditate.

Singurul lucru de examinat astăzi este prin urmare, cari sunt circumstanțele cari pot modifica starea noastră de neutralitate, firească la începutul conflictului, — și în favoarea cărei atitudini active?

citua activitatea noastră. Unirea cu Germania și Austria la care ne îndemna, în primul rând tot prestigiul pe care îl dobândise asupra spiritelor noastre o obișnuință politică de aproape cincizeci de ani, precum și dezvoltarea politică și economică a statelor germanice; iar în al doilea rând o politică de prudentă, de temere reverențioasă sugestionată, și poate credința unor câștiguri teritoriale promise sau numai în-

totuși, aceste două curente atât de inegale ca forță s'au contrabalansat; și din acțiunea lor contradictorie a eșit starea noastră de abținere.

Neutralitatea României nu poate dura însă, fiind date circumstanțele cari au dictat-o decât numai într-o singură ipoteză... E uneori ceva mai rău plasat decât sentimentalismul de care se vorbește de către unii cu dispreț de câte ori este vorba de a se face o acțiune mare, și aceasta e lipsa oricărui sentiment înalt. (Fragment din „Adevărul”)

rost ar mai avea să le țin secrete. Și n'am teamă că mă pretez le ridic, publicându-le. Constat că, în general, cumplită derută au sulerit planurile omenesti în timpul asta. Au îndurat eșecuri planurile diplomaților mari, planurile milioanele de oameni angajați fizicește la război, și ale altor milioane angajate moralicește. Le descoper și eu dintr'un memoriu de oarecare interes.

Dar să nu mă abat. Aveam un întreg sistem de gândire, cum să exploatez timpul în folosul meu, mai bine zis într'al altora. Deși pare paradoxal, totuș e just că pentruca să fie altruist, întâi trebuie să fii egoist. Așa și eu, nu voiam să știu de nimeni, decât de mine, să ocolesc mormanul de convenții și îndatoriri sociale, pentru a-mi închina cât mai mult timp muncii de a-mi împărtăși o cultură serioasă. Odată ce mi-aș fi ajuns ținta asta aș fi început munca pentru deșteptarea altora. Stau buimăcit, cum și se cugetă atât de lapidar, să nu zic ușuratic — cu orice preț vreau să ocolesc expresiunile tari — oamenii să lumineze pe alții, câtă vreme ei nu sunt luminați, și deștepte pe alții, câtă vreme ei înșiși nu sunt deștepti? Sper să fi spulberat nedumerirea cu paradoxul, redus la un simplu adevăr, foarte simplu. Activitatea socială nu-i posibilă fără indispensabila competență, fără indispensabilul prestigiu personal cu rol hotărâtor în societate.

Aș fi repurtat un adevărat triumf asupra timpului, asupra mersului său atât de încet, de

monoton, de calm. Adesea calmitatea asta mă îngheța, mă îndârjia, îmi făcea sânge rău și trebuia să-mi înăbuș mânia printr'un gest nepuținios, rupându-mi bastonul, ori izbindu-l de vre-un câne pe stradă, ori printr'o mișcare nervoasă de făceam lumea să alerge cu ochii după mine crezându-mă un exaltat, un... desperat, ca să nu zic — ieșit din minți.

II.

Timpul este prețuit cu atât mai mult, cu cât i se dă însemnătate mai multă. Adevăr banal, dar, în fine, adevăr. Iar însemnătatea i-o aduce munca. — În mijlocul unui neam se organizează o societate de elemente culte, cari vin cu idel nouă, cu puteri nouă, și se pun pe muncă intensă. Intronează o nouă ordine socială, aduc moravuri sănătoase, delatură metehnele cari înăbușiau avânturile sufletești, monotonia timpului o împraștie și pe unde trec ei viața e abundentă, vioaie, colorată, variată, cum cresc pajiștile pe urma lui Busuioc făt-frumos din povești, și orice minut capătă o pregnanță nouă.

Prin puterea morală pe care o aduce în societate mâna asta de oameni, se determină drumurile serioase ale culturii. Ei sunt un ferment, și împlinesc menirea fermentului: distrug un organism caduce pentru a-l înlocui cu unul nou, puternic, care să corăspundă trebuințelor expansiunii aduse de ei.

Câte surprize nu poate aduce munca desinteresată și cinstită a minții omenesti. Timpul

Pentru „Uniunea” reuniunilor femeilor române.

Dare de seamă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea congresului Uniunii femeilor române din Ungaria ținut în Sibiu în zilele de 26—27 Maiu (8—9 Iunie) 1914 s'au făcut următoarele contribuții pentru scopurile Uniunii, despre care contribuții abia acum putem face darea de seamă publică, după ce am primit listele de colecte și s'a reințors și cassiera din călătorie:

A) *La biroul Uniunii* au încurs în Sibiu: Anonim 50 cor., Anonimă 20 cor., Bodeanu Eliza 10 cor., Bolu I. B. și dna 10 cor., Boldea Aurelia 40 cor., Borzea N. 5 cor., Dr. Bran Amalia Teaca 400 cor., Dr. Bașiota 20 cor., Dr. Brote 10 cor., Buga Eleftera 20 cor., Cismaș Elena 10 cor., Cosma Maria 40 cor., Dubleş dnele 10 cor., Gavrea P. 20 cor., Glogovean dna 30 cor., Greavu E. dra 10 cor., Hamsea Aurelia 15 cor., Hodoș Constanța 50 lei, Jantea M. 10 cor., Maisner dna 20 cor., Dr. Mețianu I. 100 cor., Mihălteanu general dna 10 cor., Mureșianu Ot. 5 cor., Dr. Pop 20 cor., Pop de Lemény dra 10 cor., Popovici T. dna 20 cor., Predescu dna 20 cor., Dr. Rațiu dna 5 cor., Reuniunea fem. rom. gr. cat. Sibiu 400 cor., Reun. fem. rom. sub. Iosefin 20 cor., Reuniunea fem. rom. Feldioara 20 cor., Sabadeanu Elena 100 cor., Sas E. 4 cor., Sibianu Revelca, Feldioara 40 cor., Simu M. dnele 5 cor., Dr. Stan Ana 50 cor., Străvoiu dna 5 cor., Tincoca paroh 5 cor., Dr. Vlad Anuța 100 cor., Vlad Mircea 20 cor., Moța dna 10 cor., Dr. Moga 20 cor.

B) *Lista dnei Letiția Bologa* Dr. Bancu Chivuța, Sibiu 10 cor., Barclanu Constanța, Sibiu 20 cor., Bohățel Vera, Sibiu 5 cor., Dr. Bologa Letiția, Sibiu 10 cor., Borcia Elena, Sibiu 5 cor., Borzea Olimpia, Viștea de sus 5 cor., Chirtop Sofia, Câmpeni 20 cor., Colbazi de Valeria, Spring 10 cor., Comanescu Zoe, Sibiu 10 cor., Dr. Crăciunesc Livia, Sibiu 5 cor., Dragomir Reghina, Curasada 20 cor., Droc Agapia, Sibiu 40 cor., Făgărășan Ana, Drăguș 5 cor., German Elena, Sibiu 20 cor., Greavu Valeria, Sibiu 5 cor., Man Cornelia, Sibiu 5 cor., Marienescu Ana, Sibiu 20 cor., Mihai Hortensia, Sibiu 20 cor., N. N. Sibiu 5 cor., Pruncu Natașa, București 10 cor., Precup Virginia, Blaj 20 cor., Dr. Roșca Eusebiu, Sibiu 100 cor., Dr. Sândeian Iustina, Sibiu 200 cor., Smlghelschi Pulcheria 5 cor., Strofa Elena, Sibiu 2 cor., Tăslăuanu O. C. Sibiu 5 cor., Togan Ana, Sibiu 10 cor., Zehan Ana, D.-St.-Mărtin, 20 cor.

C) *Lista dnei Letiția Popescu*: Albini Elena Zlatna 20 cor., Dr. Bălan Nicolae, Sibiu 10 cor., Dr. Bașiota B. Cluj 4 cor., Bologa Marpod 2 cor., Cismaș Mărioara, Meșe 10 cor., Comaniciu S. Gurariului 2 cor., Dușoiu George, Brașov 5 cor., Dr. Frâncu A. Cluj 10 cor., Dr. Garoiu Ioan, Brașov 20 cor., Dr. German Laurian 10 cor., Gomboș M. Traian, Zlatna 10 cor., Imbăruș E. 4 cor., Dr. Măcelar-Cristea Agneș, Mercurea 25 cor., Man Valeria 10 cor., Marcu P. jun. Sibiu 1 cor., Moldovan Maria, Mediaș 10 cor., Negruțiu Nicolae 5 cor., Odor dna 10 cor., Onițiu Netti, Sibiu 2 cor., Dr. Pop Maria 10 cor., Popescu Valeria 10 cor., Popovici Timo-

în acest caz e impregnat de „spirt” înalt, dominant, atotputernic în societate.

III.

Profundă, chiar, grandioasă nedreptate este pe continent. Stai buimăcit cum s'a și putut strânge atâta în viața neamurilor. Spiritul secolului al XX-lea avea mare credit la umanitate, dar s'a văzut că umanitatea a trebuit să îndure mari desiluzii, cel puțin deocamdată...

Suveranitatea minții s'a întins în atâtea domenii de activitate, afară deunul: în politică. Aici stăpânește netulburată ingnoranța, șarlatanismul, patima, răutatea etc., etc.,

La ce folos toată truda pentru a înflori artele, pentru a cultiva științele, pentru a plăti catedre, decă este ignorat domeniul gândirii politice. Masele mari ale popoarelor gem în robie, nu le este dată puțința de a se valorifica, de a se înfrupta din roadele unei cetățenii libere, pentru ca să poată desvolta o acțiune cât mai apropiată în serviciul marilor idei de civilizație.

Îmi închipuam imposibil războiul pentrucă socotiam că un anume contingent de intelectuali ar ridica flacăra adevărului, acasă, în mijlocul fiecărui neam, și ar spune până unde se întind marginile legitimității vieții sale politice. Ar face inițiative pentru a considera ca un lucru sfânt, intangibil, lăsat dela Dumnezeu existența unui popor în vecinătatea căruia sunt. Prin muncă pozitivă nădăjdum spulberarea marilor nedreptăți pe continent, într'un timp apropiat.

tel 4 cor., Russu C. Veseud 2 cor., Dr. Soră Onisifor 5 cor., Ursa M., Sibiu 1 cor., Ursu I. 5 cor.

D) *Lista dnei Elena Isacu:* Bârseanu Andreiu și Catinca 100 cor., Borzea Ioana Ana, Făgăraș 5 cor., Broțe Sabina, Sibiu 10 cor., Goga Oct. dna 10 cor., Isacu Elena 10 cor., Istrate Magdalena, Sibiu 5 cor., Mețianu Ioan, Metropolit, Sibiu 300 cor.

E) *În preajma congresului a intrat la prezidența:* A-brud colecta prin pres. Ana Filip 154 cor. 10 bani pentru Orfelinat*) Boteanu Florica dna 5 cor. pentru Orfelinat, Pop Ana de Lemeny pres. Cluj 100 cor. pentru Orfelinat.

F) *După congres a intrat la președinta:* Borgovan I. Ludovica Turnu-Severin 20 cor., pentru Orfelinat, Beleş Sofia pres. Arad 20 cor. pentru Orfelinat, Comșia I. Sylvia 400 cor. din care 200 cor. pentru Orfelinat și 200 cor. pentru Uniune, Eremie Dumitru și Susana Epurenj 94 cor. 40 b. pentru Orfelinat, Eremie Tiberiu Inginer Cornelia și Susănică 94 cor. 40 b. pentru Orfelinat, Moldovan Dr. Elle colect. din Boița și Armin-den 30 cor. pentru Orfelinat, Stratilescu Eleonora și Tereza contribuție anuală 20 cor. pentru Orfelinat, Reunirea fem. rom. din Sibiu din venitul petrecerilor aranjate la congres 300 cor., pentru Uniune, Dr. Vlad Aurel Orăștie 20 cor. pentru Orfelinat, Zărnești colect. prin dsoara Cornelia Nistor*) 170 cor. și 20 lei pentru Orfelinat.

Cerând mil de scuze pentru publicarea întârziată și din vina noastră, rugăm pe mărinimoșii donatori să primească și pe această cale cele mai vii mulțumiri în numele cauzei sfinte, ce au sprijinit.

Brașov, 24 August v. 1914.

Maria B. Balulescu,
prezidentă.

Virginia Vialcu,
cassieră.

*) Aceste colecte se vor publica amănunțit.

Războiul.

Francezii.

Paris. — Dela cartierul general s'a dat la 28 Septemvrie următorul comunicat oficial:

Aripa noastră dreaptă, care este înspre miez-noapte de Nancy voia să mențină cu avantgarda sa, însă izbîndu-se de un front dușman cu mult mai puternic, s'a văzut necesită să cedeze un mic teritoriu și să se retragă.

La mijloc, nimic nou.

În fața trupelor noastre cari au năvălit din Nancy și Toul dușmanul a evacuat comuna Neuvre și s'a retras spre Beaumont. Continuăm acțiunea.

Pe Meuze trupele germane au înaintat până la Saint Michel.

După amiazi la orele 3 cartierul general parizian anunță: Între Soume și Oise lupta este

extraordinar de inverșunată. Între Oise și Soissons trupele noastre au trebuit să se retragă puțin.

La Verdun dușmanul a trecut Meusa spre Saint Michel, cu mari forțe. Spre nord dela Verdun lupta va fi mai aprinsă. Corpul al 16-lea german bate în retragere.

Germanii.

Berlin. — Ofensiva germană pe toate câmpurile de luptă înaintează cu deplin succes. În seara de 30 Septemvrie statul major general german a dat următorul raport despre evenimentele de pe câmpul de războiu din vest:

Armata dușmană cu forțe preponderante care înainta spre vest și spre sud dela orașul lui Albert, suferind pierderi grele a fost înfrântă. Nici o veste mai nouă nu este despre linia de luptă. În ținutul Argonnen atacul nostru deși încet, înaintează continuu. La fortărețele cari păzesc linia Meusei nu este nici o schimbare. Dușmanul a străbătut eri teritoriul Voghezilor mijlocii. Atacurile au fost cu desăvârșire respinse. În fața Antwerpenului am nimicit prin bătaia tunului două dintre forturi.

Berlin. — „B. Z. am Mittag” primește dela corespondenții săi de pe câmpul de războiu atât din apus cât și din răsărit informația că acțiunile armatelor germane sunt efective pe toate câmpurile de luptă și nu li se poate opune rezistență.

Respingerea unei noi invazii sârbești.

Semlin. — *Sârbii, strămtoriți de către trupele noastre cari încontinuu înaintează pe teritoriul lor, Luni la amiazi au încercat o nouă trecere pe teritoriul nostru, probabil cu scopul de a influența oarecum ofensiva noastră. Și de astădată Sârbii au fost lăsați să intre pe teritoriul dealțfel nelocuit și evacuat, însă dela Mitrovița imediat au plecat trupe cari să respingă această nouă invaziune îndrăzneată a Sârbilor.*

Când Sârbii au ajuns pe un teritoriu favorabil pentru noi, i-am înconjurat de mai multe părți, parte i-am prins, parte i-am ucis, sau i-am împins în riul Sava, iar cea mai mare parte a fugit în desordine aruncându-se în pontoane pentru a ajunge cât mai curînd insula așa numită „Czigánysziget”. În fuga lor Sârbii au lăsat pe câmpul de luptă mult echipament și o mare cantitate de munițiuni.

Pe străzi zăceau respirate numeroase obiecte de echipaj și cartușe. Ai noștri au mai găsit multă pâine, tutun și sare, pe cari Sârbii le reciviraseră în decurs de câteva ceasuri, pentru ca să le ducă cu ei la Belgrad, unde de sigur se simte o mare lipsă de alimente.

războiul și-a împlinit singurul său rost, mare, grandios. Când însă va învinge brutalitatea, timpul va suferi o umilitoare înfrângere și o scădere în considerațiile contemporanilor.

V.

Cronicar al Moldovei! Mângăietoarea frază poetică din cronica ta, că „nu vremile stau sub cărma omului, ci bietul om sub vremi”, nu mai are nici o fărâma de adevăr. Vremile sunt neputincioase, și valorează numai din mila omului, stăpânul lor tiran. Nu-mi pare să aibă adevăr nici cugetarea că: „le temps est un fleuve et un torrent impétueux entraînant tout ce qui naît. A peine chaque chose a-t-elle paru, elle a été entraînée...”, cugetare a lui Marc Aureliu, împărat al imperiului roman și împărat al cugetării omenești, dar poate fi acceptată ca o impresie fugară a mersului vertiginos al războiului actual.

Vrednicia și dreptatea omenească înaltă, nevrednicia și minciuna înjosec vremile.

I. Săgeată.

Creșterea copiilor acasă.

Trupul copiilor crește tot mereu, și li trebuie pe lângă aceste și aer curat și mișcare. De aceea nu-i iertat să ținem pe copii închiși în casă și când este vreme bună, ci trebuie să-i lăsăm, ba chiar să-i trimitem afară, unde să nu stea într'un loc, ci să se joace, să umble.

E foarte probabil, că singurul scop al acestor încercări sârbești este să prădeze alimente pentru Belgrad.

De pe câmpul de luptă franco-german.

Köln. — Lui „Kölnische Zeitung” i se telegrafiază din Zürich:

— *Zilele trecute în Alsacia superioară au avut loc lupte foarte crâncene. Duminecă trupele franceze dela sud s'au retras prin Altkirchen spre Altmünsterol, unde li se găsește armata principală, dar corpurile de armată germană le-au urmărit fără întrerupere iar Luni dimineața s'a dat o ciocnire violentă. După o scurtă rezistență Francezii s'au retras pe întreaga linie spre Belfort. Armata franceză dela nord, învinsă și ea, a fost silită să se retragă, puterea ei de rezistență nu a fost însă zdrobită, deoarece a primit întăriri.*

Felurite.

— Se anunță oficial că generalul Aufferberg e bolnav de mai multe zile.

— Se anunță din Amsterdam că Germanii au intrat în orașul Mecheln.

— Se anunță din Mitrovița că în apropiere de Delenta (în Serbia) corpul de armată 8 al nostru a prins 5500 de sârbi.

— „Frankfurter Zeitung” primește din Constanti-nopol știrea, că emisul din Afganistan stă gata la granița rusească cu 200.000 de oameni.

— Generalul francez Eyduck organizatorul cavaleriei franceze a fost ucis într'o șarjă, în fruntea trupelor sale.

— Obiectele de artă din muzeul Louvre și ale celorlalte muzee pariziene au fost puse în siguranță. Mona Lisa a fost transportată la Toulouse.

Pe frontul franco-german.

București. — Telegrama oficială din Paris anunță că înaintarea Francezilor se face cu mare dificultate. Pozițiile germane pe râul Es-sel sunt întărite în tranșee și sârmă cu ghimpi păzite la capăt de mitraliere. Înaintarea se face 500 metri pînă la 1 km. pe zi. Trupele franceze dau dovadă de mare avânt.

Armatele aliate germano-austro-ungare înaintează.

Viena. — Lui „Neue Fr. Presse” i se comunică dela cartierul general de pe câmpul de luptă din nordost:

— *Unele ziare străine greșesc mult crezînd, că după a doua luptă dela Lemberg armata austro-ungară s'ar fi retras pe linia San-Vistula și conchid greșit, firește, că aceste trupe*

Se înțelege că trebuie să grijim de sănătatea lor cu atât mai vîrtos, că mai ușor capătă morhuri și mai ușor pier, tocmai pentru că-s mai slabi și pentru că de toate cele au lipsă pentru creșterea trupului, care astfel n'are putere să stea împotriva morburilor.

Nu-i iertat să-i ferim și de cel mai mic vînt, de căldură ca și de frig, căci dacă li ferim prea tare, vor fi slabi „mădăriți” și nu vor fi în stare să învingă greutatea de mai târziu a lucrului.

Trebuie să-i dedăm de mici la lucru și să le vărsăm în suflet dragostea de lucru, ca nu cumva pe mai târziu să fie niște trântori, lenesi cari să fie rușinea și greutatea cunoscuților. Din oameni cărora nu le place a lucra unde i-a rânduit Dumnezeu în viața aceasta, — se fac pierde-vară cari umblă în lume fără rost, dincoace încolo, și adeseori neavînd din ce trăi, se dau pe calea păcatelor și ajung în temnițe. — Leneșii nu câștigă nimica ca să poată trăi mai ușor în lume, ba încă și ceea ce au moștenit, prădează.

Să creștem în copii voința de lucru, dar să-i învățăm și la aceea, cum trebuie a lucra bine, cu temel. Dacă ni-e milă de ei și nu-i învățăm de mici bine la lucrul care va trebui să-l facă în viață, vor lucra din silă, fără voie în viață, vor lucra pe de-asupra, și nu vor avea nici un folos din lucrul lor. Lucrul pe lângă cele zise pînă aici întărește trupul omului, îi ține sănătatea, de care însă trebuie să grijim bine.

IV.

Dar munca asta pozitivă care este, cum așa de încântător observă vicontele Melchior de Vogt în admirabilele sale „Souvenirs et visions”, la bază, „suportînd întreaga greutate socială”, nu s'a făcut, decât în minimală parte. Războiul izbucnit din cauze destul de ascunse, abia în timpul din urmă aruncă uriașe vîlvătași asupra trozavei nedreptăți de care vorbiam. Germania și Austro-Ungaria au început să facă inițiative politice de cea mai însemnată valoare, să dea drepturi popoarelor polone și rutene și este de așteptat ca inițiativele să treacă și în țara noastră. Petele din trecut, acele represalii înfiorătoare pe cari le-a exercitat Germania împotriva Polonilor, acum se șterg.

Deodată cu aceste inițiative politice, încep să consider războiul actual ca o mare necesitate. Primește un rost tot mai just, tot mai profund. Cu ele deodată renaște dreptul cetățenesc, sufletele oprimaților se umplu de expansiunea binefăcătoare pe care o aduc libertățile politice. Am se părăsesc convingerile antirăzboinice...

Spre acelaș drum de democrație adevărată duc două căi. Una este antidotul celorlalte. O cale este înfăptuită prin munca pozitivă omenească, muncă înceată, anevoioasă, îndelungată, prin cugetarea calmă și dreaptă, cealaltă — cale constructivă, a războiului. Dacă se va asigura primul principiiului național pe continent, atunci

nu vor putea menține această linie de luptă de o atât de mare întindere față de inamicul mult mai numeros. Ordinul de zi de ieri al arhiducelui Friderich a desmintit această opinie.

Comandamentul superior al armatei noastre nu s'a gândit deloc pentru pozițiile în chestie. Dimpotrivă, armata noastră și-a reconcentrat toate forțele pe un teren de altfel strâmt, dar în poziții din punct de vedere strategic foarte favorabile, iar în acest mod a ajuns în posibilitatea de a putea aștepta, fără de luptă, sosirea corpurilor germane. Acum unirea ambelor armate aliate a devenit un fapt împlinit și, în consecință, sprijinindu-se reciproc înaintează.

Verdun.

— Părerile unui specialist militar. —

În mod hotărât se poate afirma, că Verdun a devenit cheia evenimentelor de pe câmpul de luptă francez. Fiindcă, deși Germanii se sforțază foarte mult pentru a ajunge momentul decisiv favorabil lor, e aproape sigur că ei numai în acel caz vor putea înfrânge definitiv puterea de rezistență a foarte puternicelor armate franceze, dacă mai întâi vor fi cucerit fortăreața Verdun. Francezii numai în acel caz vor putea avea o palidă nădejde de a fi evitat amenințatoarea catastrofă finală, câtă vreme fortăreața Verdun și celelalte fortărețe dela ea spre sud vor putea rezista asediului.

Verdun e una dintre cele mai puternice fortărețe. Dată fiind colosală importanță ce totdeauna i s'a dat pentru asigurarea trecătoarelor pe râul Maas, deja de prin evul mediu ea fu construită conform pretențiilor respectivei epoci. Aranjamentul ei de fortificare nici când nu a fost neglijat. Se poate afirma, că aranjamentul fortăreței e așa de modern, ca și când ar fi fost construit în anul 1914. Împreună cu catena de fortificații dela sud, cu punctul de sprijin dela sud și cu aglomeratul de fortificații dela Toul formează cea mai puternică linie fortificată în lume.

Francezii au neglijat un singur lucru, ceea ce specialiștii totdeauna au urgit și ceea ce ar fi fost foarte necesar modernizării fortăreței, și anume, ca forța aranjamentului de apărare a fortăreței să o fi stabilit conform forței armelor de asediu a inamicului. Iată, deci, motivul

Să învățăm pe copii la curățenie, atât în trupul lor, cât și în casă și la toate uneltele lucrului lor. Nu este mai urât și mai nesănătos lucru decât necurătenia, murdăria (hăra), ura căreia trebuie s'o punem în inima fiecărui copil. — Suntem datori să-i păzim și de păcatele grele și scârnavă cari omoară și sufletul și trupul, cum sunt: poftel trupului, beția și altele de acestea. Nu-i de lipsă să vorbim mai pe larg despre stricăciunile ce aduc aceste asupra sufletului și a trupului: tot omul le știe și le poate vedea în satul său, numai să caute mai dinadins. Atunci va vedea fiecare, de ce zicem să ferim pe copii de lucrurile acestea.

Am văzut dară, că copiii de sine nu știu și nu fac nimic, nici bine, nici rău; ei fac ceea ce văd și aud dela alții din jurul lor. Ca să-i ferim dela învățarea relelor, să-i putem duce pe drumul cel bun, folositor lor și tuturor oamenilor, suntem datori să-i învățăm, să-i creștem, și face cel mai mare păcat acel părinte, care nu-și bate capul cu copiii săi, nu se îngrijește să se ferească de prietenii răi, lasă să facă ce vreau ei și nu-i cresc să fie oameni buni, cinstiți, cu frica lui Dumnezeu, credincioși și iubitori de de-aproapele lor.

E datorința fiecăruia om creșterea cuminte, bună, înțeleaptă a copiilor, să-i oprească în felul acesta dela drumul rău al pierzării, la care ajung aceia de cari nu grijește nime. Acești copii sunt nenorociți nu numai ei, ci sunt pe stricăciunea tuturor aceluia cari vin în atingere cu ei.

Nici un părinte cinstit, care știe că va trebui să dea seamă pentru sufletul copiilor înaintea lui Dumnezeu, nu poate vrea pierderea lor; de aceea fiecare să-și crească copiii bine, cum se cade. Lucrul acesta greu am vrut să-l ajut în câțva prin șirele de față, și dacă vor face așa toți, urmașii noștri vor fi oameni cinstiți și nu ne vom rușina de ei înaintea nimănui, și atunci și Dumnezeu ne va ajuta.

George M. Pteancu,
preot.

pentru care forturi la aparență inexpugnabile sunt distruse în câteva zile de către obuzierele noastre de 42 cm. și de către bateriile noastre cu motor.

Însă din acest fapt opinia publică face concluzii greșite. Nădejdea e mai mare decât posibilitatea, ceea ce e primejdios, deoarece, după cum știm, așteptarea prea forțată produce depresiune.

Nu trebuie să uităm, că fortăreața Verdun cu tot bombardamentul teribil al armelor noastre e o fortăreață foarte puternică. Împreună cu braul de fortificații în lungime de 15 klm., cu cele mai moderne fortificații pe înălțimi și cu admirabilele construcții de distanță această fortăreață formează o piedecă foarte puternică. După părerea specialiștilor germani armata germană nu are la dispoziție atâtea obuziere de 42 cm. câte forturi are braul de fortificații dela Verdun. Iar, deși obuzierele de aci bombardează cu cunoscuta celebritate, să nu uităm forța extrem de mare precum și situația favorabilă a înălțimii unde sunt construite forturile dela Verdun.

Față de obuzierele noastre de 42 cm. Francezii dispun de obuziere de abia 27 cm. Iar tunurile nu ajung nici calibrul de 20 cm. E aproape sigur, deci, că peste câțva timp, mai lung sau mai scurt, puternica fortăreață va cădea în mâinile Germanilor. Iar întâmplându-se aceasta, cele trei armate germane dela ost vor putea să înainteze împotriva flancului drept al armatei principale franceze. Deci în decurs de câteva zile acest fapt poate să devină catastrofa definitivă a Francezilor.

Având nădejdea unui rezultat îmbucurător să așteptăm cu deplină răbdare.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 2 Octombrie 1914.

Dureri inăbușite. Primim următoarea scrisoare:

lubite dle redactor,

Pregătiți de plecare, numai puțin vă pot scrie. Seara la orele 7 am fost conduși la teatrul de vară din localitate. Ajunși aci am fost întâmpinați cu un steag unguresc, care a fost predat de către redactorul ziarului „Arad es Vldéke”, la cererea sublocotenentului H.

Să fi văzut ce neliniște s'a produs în sufletul soldaților români pentru că nu am primit și noi steag românesc. Vina nu o poartă nimeni, deoarece ordinul de plecare venise pe neașteptate, încât n'am mai avut vreme să vă avizăm despre plecarea noastră.

Plecăm cu sufletul nu tocmai liniștit pe câmpul de luptă, deoarece

nu avem cu ce să atingem pământul udat cu sânțul sânge românesc;
nu avem tricolorul nostru la care acele cadavre au finit atât de mult în viața lor...

Vă rog, dle redactor, să publicați aceste știri pe cari le-am scris răzemat pe raniță.

Din această companie fac parte și șase învățători români.

Multe salutări din partea soldaților români. În numele soldaților români plecați spre câmpul de luptă, Vă salută cu dorul revederii Gh. M. Inv.

N. B. Această scrisoare o primisem a doua zi după plecarea voinicilor noștri, dar dintr'o nevinovată greșală o publicăm numai azi.

De pe câmpul de război.Aici în spital sunt fel de fel de nații. Când încep să vorbească toate în limbile lor, e ca și cum am fi la turnul Babilonului. Un amestec de limbi de să te ferească Dzeu. Sunt și Români din Basarabia, e unul cu care m'am întâlnit chiar pe câmpul de bătaie. Îndreptasem pușca asupra lui, da el când să sloboz pușca îmi strigă: „Nu da mă că sunt Român”. Când l'am auzit așa mi-s'a făcut milă de el, da i-am strigat că dacă-i așa să se dea prins. El a făcut, cum i-am spus. Pe când însă ne înțelegam așa și ne mai spuneam păsurile noastre iacă vine o afurisită de schije de obuz care ne-a culcat la pământ pe amândoi. Când ne-am trezit eram la ambulanță amândoi unul lângă altul. De acolo ne-a adus aici în orașul împăratului. A fost și împăratul de ne-a vizitat. Am vorbit cu el în persoană. Și l'am rugat să mă sloboză mai înspre țara mea. Împăratul mi-a făgăduit că de loc ce m'oi simți mai bine, sunt slobod să plec către casă...” — („Gaz. Trans.”)

Confederația popoarelor europene. Ziarul „Frankfurter Zeitung” află pe cale indirectă din

Londra, că șase profesori de istorie dela universitatea din Oxford se ocupă cu planul unei confederațiuni a tuturor popoarelor din Europa, care s'ar înfăptui imediat după terminarea actualului războiu.

În cadrele acestei confederațiuni granițele vamale ar fi abandonate cu desăvârșire, convențiile diplomatice ar deveni de domeniul public, iar efectivul armatelor ar fi redus și acestea ar fi utilizate numai pentru serviciul polițienesc.

Teologi sași voluntari. Teologi sași de confesiile evanghelică și calvină din Ardeal, sunt hotărâți cu orice preț să aducă jerfe pe altarul patriei. În foile săsești se vorbește chiar de jertfe de sânge. Zece teologi evanghelici sunt hotărâți să renunțe la dreptul care-i scutește de serviciul militar. Însă se observă că jertfele de sânge nu sunt tocmai sigure. „Este sigur însă numărul celor mulți cari au post, oficiu, și cari neavând instrucție militară nu pot servi azi mai bine patria decât prin practicarea misiunii de pace”...

Ultima oră.

SUPUȘII FRANCEZI ȘI ENGLEZI DIN TURCIA AU FOST CHEMAȚI SĂ SE INTOARCĂ ACASĂ.

Frankfurt. — Bud. T. — După o știre din Constantinopol, guvernele francez și englez au somat pe supușii lor din Turcia ca în restimp de zece zile să părăsească țara și să se întoarcă în patrie.

INVAZIUNILE MUNTENEGRENILOR.

Viena. — Corespondenței „Südslavische Korrespondenz” i se comunică din Sarajevo:

— Trupele muntenege deși au suferit pierderi foarte mari și sunt oboseite, în săptămâna trecută au dat numa neînsemnate ciocniri de graniță împotriva trupelor noastre. Ele au încercat prin mai multe puncte să treacă granițele noastre în Bosnia, dar pretutindeni au fost respinse. Câteva bande foarte însemnate au reușit să treacă în Bosnia, două din aceste bande au fost impresurate către trupele noastre.

De curând o patrulă a noastră a surprins o bandă de vre-o 150 comitagii, în care, după obicei lor, și femeii luptau cu bărbații împreună. Am reușit să nimicim această bandă. Tot mai mult înmulțește numărul dezertorilor militari muntenege, cari se plâng de foame și declară, că întreg Muntenegrul bântuie o foamete îngrozitoare: deoarece puținele alimente pe cari vasele franceze transportă prin Antivari pentru Muntenegrul, fost consumate. Ulterior se anunță, că între căzuți în ultimele lupte ce s'au dat între Muntenegri și trupele noastre dela graniță au fost soldați francezi, cari făceau parte din detașamentul dela Scutari.

GERMANII.

Berlin. — (Comunicat al statului major): În ziua 30 Sept. am fugărit pe Francezii de pe înălțimile 1 și Frenoy, la apus de Noyon. În ziua de 1 Oct. la sărit de St.-Michel, am respins atacurile dușmanului dela Toul. Francezii au suferit mari pierderi. La werpen impresurarea se face cu mult succes. În război cu Rușii nici o schimbare.

IN CARPATI.

Budapesta. — (A. T. U.) Comitele suprem al țării Maramurăș anunță, că la Ökörmezö Rușii au respinși peste graniță, iar la Körösmezö luptele cu ROMÂNIA.

București. — Din loc competent află, că coroană nu se va putea întruni săptămâna aceasta din cauza boalei Maj. Sale. Consiliul se va întruni în primele zile ale săptămânii viitoare, de îndată ce Suveranul va fi complet restabilit. — („Gaz. Trans.”)

NOI ȘI RUȘII.

Avantgardele și însemnate părți ale armatei noastre stângi stau pe pământ rusesc, pe țărmul stâng al Vistulei, în guvernamentul rusesc Kielce. O parte a centrului armatei este postată pe linia de apărare a forturilor Przemyslului și împiedică efectiv ofensiva centrului armatei rusești dinspre Lemberg. Aripa dreaptă extremă a armatei noastre a luat poziții pe teritoriu ungar ca să împiedice încercările de intrare ale Rușilor sau eventual vre-o năvală de proporții mai mari. La aripa noastră stângă și în centru luptă cu noi și armatele aliate germane, conduse de generalul Nylander.

Redactor responsabil: Constantin Savu